

Ludvík Vaculík

Poslední slova
2002–2008

Jaroslava Jiskrová – Máj, Dokořán

Dřevěná mysl

KAM TEN SVĚT SPĚJE? CO JÁ VÍM! ZEPTĚJTE SE VACULÍKA...

© Ludvík Vaculík, 2008, 2011
Illustration © Vlastimil Třešňák, Vladimír Jiránek,
Jan Vaculík, 2008, 2011

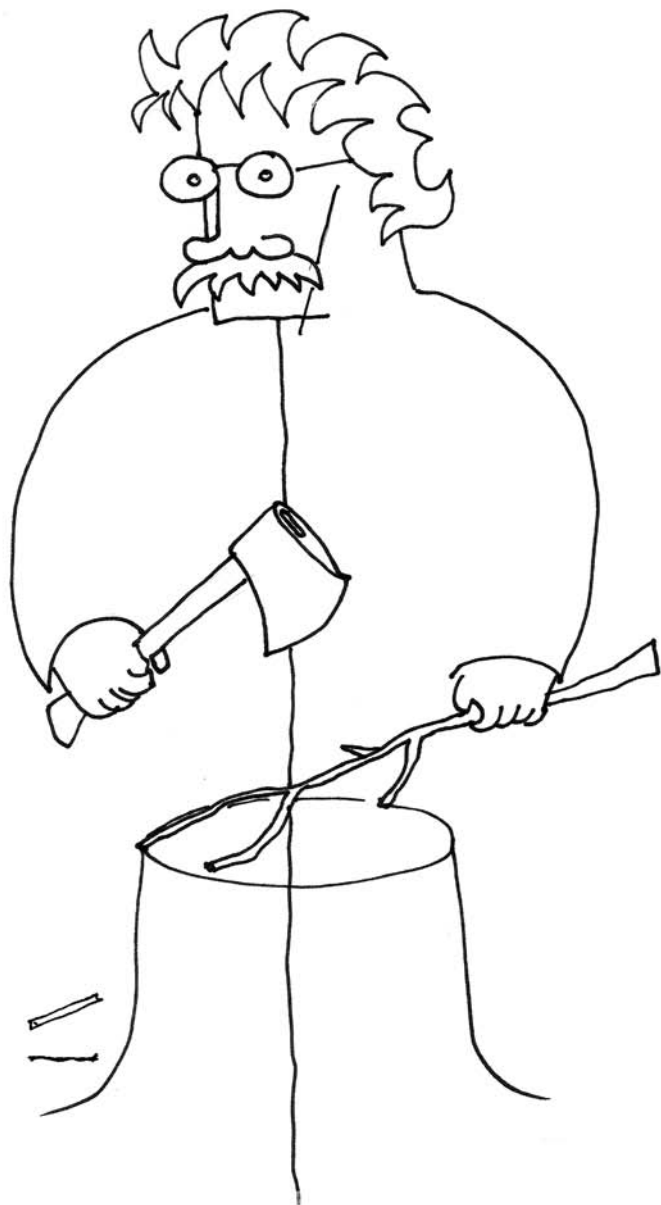
Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoliv způsobem bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Vydala v roce 2011 nakladatelství
Jaroslava Jiskrová – Máj,
Štichova 580/25, 149 00 Praha 4, j.jiskrova@volny.cz
jako svou 41. publikaci (5. elektronickou)
a nakladatelství Dokořán, s. r. o.,
Holečkova 9, Praha 5, dokoran@dokoran.cz,
www.dokoran.cz
jako svou 391. publikaci (7. elektronickou).

Druhé vydání (první elektronické).
Redakce Jaroslava Jiskrová
Typografie Luboš Šedivý a David Greguš

ISBN 978-80-7363-330-1 (Dokořán)
ISBN 978-80-86643-39-7 (Máj)

LIDOVÉ NOVINY

Ludvík Vaculík

Dřevěná mysl

Výběr fejetonů
z Lidových novin 2002–2008

Obsah

Úvodní slovo

Poslední slovo z roku 2002

Poslední slovo z roku 2003

Poslední slovo z roku 2004

Poslední slovo z roku 2005

Poslední slovo z roku 2006

Poslední slovo z roku 2007

Poslední slovo z roku 2008

Nezařazené fejetony

O autorovi

Úvodní slovo

Předešlou knihu těchto fejetonů uzavřel autor slovem nazvaným *Dřevěná mysl*. Ten název je třeba chápat příznivě: dřevo je živé. Autor svá slova vymýšlel často při sekání dřeva. Zimním průklestem stromů a keřů stvoří vzdychky hromadu haluzí, které pak až do jara zpracovává. Silnější větve řeže a tlustší polénka štípe. Tenčí seká na klacíky a nejtenčí pálí na ohni vedle. Je to příjemné pracoviště, oddělené psychicky od okolí. Při takové práci dá se myslet na cokoliv: na cokoliv, když člověka netíží povinnost napsat zas Poslední slovo.

Autor si myslí, a cítí to, jak s kousky dřeva odlétají mu od špalku i myšlenky. Některé klacíky mají výrazný tvar a on se snaží spojit s nimi nějakou myšlenku, aby mu ji ten kousek dřeva připomněl, až ho bude strkat do kachlových kamen. To se však nikdy nedaří. Jednou mu napadlo, co kdyby se na nějaké zaklínadlo začala ta hromada posekaného dřeva hýbat, klacíky by vstávaly, spojovaly se a odkračely vcelku zas na své místo, odkud byly odřezány. Přemýšlí, jak by takové zaklínadlo mělo znít, a snaží se je vymyslet. To se však nedaří. Je ale přesvědčený, že jistě to možné je! A to je v té poslední kapitole zmíněné knížky: jak se to dřevo začne hýbat... Jev básnický příšerný.

Napadlo mu však ještě něco jiného, čeho se polekal, a svou představu nedokončil: že by se tak začaly slézat a spojovat ty myšlenky, jež tu rozsekával. On od toho tenkrát couvl: zkusme to teď udělat my, ať on si o tom pomyslí co chce. Nač Vaculík myslíval, je tu zapsáno v těch týdenních sloupcích, z nichž výběr je v tomto novém svazku. Autor si výběr udělal sám: pokládá ho tedy za směrodatně platný, takřka institucionální. Přijměme ho tedy, ale dovedeme si představit, že někdo jiný by z těch zbylých sestavil výbor jiný. Byl by to jiný obraz čeho: světa, či Vaculíka? To tedy ponechejme jinému čtenáři, rýpavějšímu, či badateli škodolibějšímu...

Dnes se zabývejme představou, že by se zde uvedené myšlenky spojily: v jakou soustavu? Nejtlustším břevnem je tu téma právní. Vaculík píše o různých událostech a případech, nad nimiž stanoví výrok správnosti: jak by se o nich mělo rozhodnout, kdyby panoval správný zákon. Slovem správný míní přílehlavý. V tom smyslu správné by bylo obnovit tělesné tresty pro lidi špatně vychované, jež neřezali správně už rodiče: tedy za krádeže, vandalství. Soudí, že lidé takové primitivní povahy, a tedy i primitivního zločinu, nejsou citliví na nějaký měsíc či rok vězení. Ale dostat pořádný nářez, to už bychom si rozmysleli i my jemnější.

Vaculík tu připomíná původ práva: že vzniklo kodifikací jistých spontánních, lidových trestů, někdy okamžitých. Tento spontánní cit pro právo je třeba připomínat. Jaký to očividný nesmysl, když tu máme mrtvolu, dva podezřelé, a soudce je oba pustí domů! Je zřejmé, že tu papír nahradil rozum. Vaculík připomíná soud Šalamounův. Vytýká soudcům mravní lenost. Samo právo je nedomyšlené: operuje paragrafy tam, kde žádného vymyšleného trestu není třeba, protože by stačilo, kdyby pachatel prostě musel odčinit zlý čin: ať je to za měsíc nebo za deset let. Vrah, krom jiného trestu, má ovšem žít děti zavražděného, dostavět jeho rozestavěný dům... Kde máte hlavu, páni doktoři?

Druhá nosná haluz Vaculíkovy soustavy je kritika politického systému. Tu vinu vždycky vidí víc na lidech nežli na vládě. Posmívá se lidovému nadávání. A tne svou sekerou do kořene: občanem se člověk nerodí, postupně se jím může stát. Volební právo by mělo být odstupňované. Nejsme si všichni rovni, protože nejsme stejně vyspělí. Zločinec nemá mít volební právo.

Už dvacet let Vaculík píše nebo připomíná, že psal o obnově a reformě trestu smrti. Že takový trest by měl být nahrazen výrokem o ztrátě práva na život. Po tomto výroku by vrah měl nad sebou sám vykonat trest. Tuto myšlenku bylo by třeba vypracovat: filozoficky, eticky, právně. A Vaculík vytýká, že se toho nikdo neujímá. On vlastně vybízí, aby byl napsán nový zákoník, ač jindy říká, že by stačilo klasické Desatero, kdyby...

Hlavní haluze Vaculíkova stromu jsou porostlé tisícem větvíček: o práci, literatuře, cestování, o kočkách, o ženách... Kritikou různých zel ošetřuje jaksi stížnosti a bolesti čtenářů, i když na věci to neúčinkuje. Ale říká, že různé drobné myšlenky vplývají do celkového vědomí a mohou se někdy projevit nečekaně. Výraz *dřevěná mysl* může znít nelichotivě: že je tuhá. Oproti kameni či betonu však je dřevo živé a vyvíjí se k přirozené pravdě.

*

Napsal jsem tu o svém psaní, co bych očekával od bystřejšího kritika. Ale jak jsem řekl, ty poslední, nejtenci větvíčky házím do ohně. Protože ty myšlenky se ani neodvažuju napsat.

Náš stromek

Letos jsem v adventu a o Vánocích ani nebyl v kostele. Prodělával jsem jakýsi náchlad, který jsem chytl předtím na cestách: do Budějovic na čtení v kavárně Měsíc ve dne, do Ostravy na vánoční koncert s cimbálovou hudbou Jana Rokyty. Všecko jsem dělal v jakémsi úpadu energie, což mě zajímalo.

Vánoční obchodní lomoz byl letos horší než loni. Já jsem od svého slibu před několika roky do obchodního domu Kotva nevyšel ani pro pásku do stroje. Na ulicích bylo husto lidu, jenž nohama netečně šlapal v koledách. Při jedné z nich mi napadlo, že si musím konečně promyslet článek víry o početí z Ducha svatého a narození z Panny.

Stromek borovici máme nevídaně bujný, hustý, takže skoro v něm zaniká, co jsme do něj navěsili. Mrzelo mě, že mu nebude přáno růst v lese. Ale on pochází ze záměrné pěstby vánočních stromků, přivezl nám ho náš Jan od svého kamaráda, rolníka z Chýně.

Taková pěstba je rozumná věc, ale cosi mi na tom vadí: že ten vánoční stromek vznikl a dostal se k nám způsobem hlávky zelí.

Ze svého rohu hledím na jeho zadní stranu a nechávám si běžet hlavou, co mi napadá, abych z toho vybral něco do tohoto svého článku. „Ej, strome, tobě už od semene chyběla možnost růst v lese!“ Je to s ním jak s umělou pěstbou lidských orgánů, jež nebudou mít naději stát se člověkem.

Čím jsem starší, tím víc se mi početí z Ducha svatého zdá možnější, a narození z Panny až přirozené: proč ne? Můj mozek se tomu vzpírá čím dál míň, ba snad si na tom i odpočívá od neuvěřitelně přirozených hrozných věcí mezi národy. Co pěkného a dobrého může nastat a přijít k nám už jenom mimořádnou cestou?

Zpíváme a slyšíme: čistá panna porodila... Kdo o tom přemýšlí, nikdo. Je to vyřízeno jak povolený nesmysl. Je to dnes už jen zvuk kdysi opravdické ochoty uvěřit zázraku. Nebo se tu, jako vzácná rostlina na nedostupné skále, udržela poezie a nadsázka nevinnosti? Není v tom i přání?

Připustíme, že panna nemůže mít dítě: žena však už ano, a ten rozdíl mezi nimi, obsahující, co se má stát, aby ho měla, stojí on tolik za řeč? Vždyť to pomalu už nic ani není! To nemůže zkazit původ a poslání toho děcka. Já v tom pobožném klišé čtu, jelikož jsou zrovna Vánoce,

přání, aby ženy čekaly děcko jako požehnání, jako matky aby byly šťastné, děcko aby řídily k dobrému, no a jeho osud... ten je normální, všichni ho kousek musíme nést.

A také, čím jsme starší, tím menší váhu mají dárky, které dostáváme: víc nám záleží na tom, jak bude přijato, co dáváme my. Jsou dárky všedně pravidelné jako košile a kravata, jejichž hlavní ideou je: aby za rok zas...

2. ledna 2002

O papouškovi a kočičce

Náš Franta přinesl domů papouška! Chytl ho prý v rokli. Franta bývá v rokli podle svých možností. Nikomu ze sousedstva pták nechyběl. Mohl přiletět až z druhého břehu Mže? Kolik uletí netrénovaný australský papoušek andulka? Franta s Mařenkou vylepili v okolí několik oznámení, ale Franta rád nevěřil, že se někdo přihlásí. Pták měl štěstí: v rokli by ho chytl nějaká kočka nebo by umřel sám. Dědeček se zeptal: Franto, jak to opravdu bylo? No uviděl jsem ho, šel jsem za ním, on odletěl dál, šel jsem pořád za ním, až nemohl a zůstal sedět. Tatínek tedy chtěl nechtěl koupil papouškovi klec. Maminka pravila: Ale já se vám o něj starat nebudu, mám čtyř slepic nad hlavu.

V našem domě bydlí také kočka. Ta ví, co a nač je pták. Občas sbíráme v zahradě peříčka.

Kočka je kočka, říká vždycky babička moudře. Život je život, ještě moudřejší říká dědeček. Pověsili klec pod strop a pozorovali ptáka. Také kočka si po mříži vylezla výš, aby ho viděla. Papoušek snad viděl kočku prvně v životě. Když se ty dvě bytosti trochu seznámily, udělal tatínek další krok: vzal na klín kočku, do ruky papouška a pravil pomalu kočce: To-je-naše-andulka! Ta byla klidná, kočce se rozčilením chvěl ocas. Pak mňoukla a utekla. Ona se bojí, bystře, ale špatně usoudil Franta. Dědeček, jenž v dětství pásal kozy, rozuměl kočce jinak: Neručím za sebe! Maminka se na to ani nechtěla dívat: Jste normální? Mařenka učila papouška mluvit: Dobrý-den! Její trpělivost přinesla ovoce, papoušek promluvil: Frran-ta!

Když si papoušek zvykl v prostoru, otevřel mu tatínek dvířka klece. Ten se radoval! Obkroužil několikrát místností a přistál pod stropem, odkud ho všichni sundávali. Jednoho dne našel sám cestu zpátky,

směl létat častěji. Je tu kočka? zeptal se tatínek. Není. Pusťte papouška.

Dokud bylo venku teplo, byla kočka přes noc na zahradě nebo v rokli. Ale uhodily mrazy, to kočka nocuje u kamen. Přišla tedy, ve dveřích se zastavila a mňoukla: Zavřete si ho! Tak to šlo asi měsíc, než se Mařenka nachladila. Jednoho večera jako obvykle bylo všechno vypnuto: televize, Franta, Mařenka, andulka i oba počítače. Všichni šli spát. Někdo však zavřel špatně dvířka klece. V noci Mařenka potřebovala jít ven. Rozsvítila, vyšla na chodbu: papoušek se probudil a vyletěl z klece. Když Mařenka šla zpátky, zhasla. Pták, který v noci nevidí, nouzově přistál na zemi. Kočka, která v noci vidí, ho chytla a zakousla. To bylo ráno překvapení!

Když to po sobě čtu, vidím, že nejsem na tuto látku správný autor. Protože to by se, milé děti, Karlu Čapkovi nestalo.

29. ledna 2002

Lest!

Jsou formální gesta zbožnosti beze zbožnosti, zájmu bez zájmu, lásky bez citu... Dneska kvetou gesta demokracie. Jaký význam například má ptát se lidí, zda jsou pro letní čas či proti? Nebo otázka, kdo třídí odpad a kdo ne, když přece nikdy neodpovídají všichni. Pořád někdo zjišťuje nějaké názory a postoje, což dělá dojem svobody a jako bychom něco řídili, a zatím na důležité věci ve správě města se nás neptají, aby mohli dělat, co chtějí.

Teď se propaguje, a možná tedy i chystá obludné gesto demokracie: lidová volba prezidenta. Rád bych věděl, ale obejdu se bez toho, co si opravdu myslí ti, kdož to navrhují: ne ti naivové říkající, že lidová volba je demokratičtější, protože hlasují všichni, ale ti lišáci. Když přece víme, že čím širší rozhodování, tím nižší výsledek. Nenechejme se mýlit americkými volbami: tam se s prezidentem volí něco víc.

Kdo bude podávat návrhy na prezidenta? Budou-li to politické strany, navrhnou člověka blízkého své politice či nepřekážejícího jí. Podá-li návrh i druhá strana, budeme stejně volit z rozhodnutého: nač ta dráhá oklika přes plebiscit? Nápad, že by kandidáta mohl navrhnout někdo jiný, třeba Akademie věd, evangelíci, je bláhový: museli by najít někoho, kdo jim na to dá peníze, a už ho volí on.

Dejme tomu, že máme dva kandidáty: jak se budou chovat? Jaké myšlenky a schopnosti budou předvádět? Myšlenky nejjednodušší, schopnosti zábavné. I když budou mít jiné, vážné myšlenky, jež budou zasvěcenější kruhy znát, ukazovat budou ty lacinější, jaké má každý. Prezidenta nastolí nejmocnější skupina, zřejmá nebo zakrytá firmou politické strany. Ne zvolí ho lid, ale ten, kdo dovede lid ovládnout; a ještě si opatří široké alibi. Na tom je divné i to, že tento způsob volby zastávají někteří, kdo si zároveň přejí, aby měl co nejmenší moc. Loutka to má být! A mně se přece zdá, že přímo lidem volený prezident měl by být náčelníkem!

Volba prezidenta přes parlament zdá se mi být lepší, ba snad jediná slušná; ještě je losování! A to ze dvou důvodů. Jednak poslance volíme svobodně, podle svého rozumu. Volíme je na blízkém a přehledném poli, můžeme tedy vědět, jak uvažuje, jaký má smysl pro odpovědnost. Plošná rozmanitost názoru na to, jaký by měl být prezident, se modelově přenáší do parlamentu.

Druhý důvod je ten, že ve veřejné parlamentní debatě o prezidentovi se poslanci a strany zjevují, předvádějí působení skrytých sil. Volba se děje postupně, k výsledku čím dál pravděpodobnějšímu. Výsledek plebiscitu je náhlá rána, a nevíme proč. Při parlamentní volbě můžeme svého dobrého prezidenta už předem tušit: podle toho, která politická strana ho nechce.

5. února 2002

Budějovické hnutí

V romantické fázi života mne vzrušovalo slovo „hnutí“. Viděl jsem za ním děj způsobený ušlechtilou myšlenkou. Sám jsem se tehdy pokoušel takové hnutí vznítit: mého hnutí indiánského se zúčastnili všichni pasáci koz v naší dolině. Už tehdy jsem však poznal ošemetnou stránku té věci: rádi přijímali vnější a zvučné projevy, nechápali však vnitřní stav, jenž měl být v základu hnutí. Kupodivu mě později nezrušovalo dělnické hnutí: ušlechtilé hnutí nemá být výhrůžné.

Po vítězství dělnického hnutí u nás v únoru 1948 se objevovala hnutí zvláštního typu. Například v Libčicích nad Vltavou svazáci vyhlásili závazek, že budou – už si nepamatuju co: vyrábět něco navíc. Toto „libčické hnutí“ se šířilo novinami, ale zda také továrnami, nevím. Hnutí

měla jméno podle místa nebo podle toho, kdo je vymyslel: například metoda zdění do Tencerova rámu. V Realistickém divadle v Praze prošla Parta brusiče Karhana. Ze Sovětského svazu k nám, vedle slavné stachanovštiny, pronikalo hnutí Lydie Korabelnikovové: to byla dělnice tuším v obuvnické továrně. Mne zaujala, svým jménem, Čutkichova metoda. Nevím, oč v ní přesně šlo, ale já ji používám dodnes: to je způsob, kdy uděláte něco samozřejmého, co vás, pitomce, mohlo napadnout dřív. Například když přesypáte mletou kávu z pytlíku do sklenice, dáte si pod ni kus papíru.

Dlouho jsem neslyšel o nějakém novém a podobném hnutí u nás, až teď o hnutí majitelů domů v Českých Budějovicích (MF Dnes 7. 1.). Tam vznikla na staletých zdech myšlenka tak protichůdná myšlenkám lidí, kteří ty domy budovali, že je to parádní příklad, jak se zhoršují Češi. Majitelé domů chtějí uzavřít podloubí: podloubí je v půdorysu a na pozemku domu, za který majitel platí. Vedou o tom spor s magistrátem, odvolávající se až k Listině lidských či jakých práv.

Budějovické hnutí je plodem poměrů, v nichž neplatí, nedrží, nefunguje nic samo od sebe, z tradice, ze vkusu, z dobré vůle. Stavitelé těch domů kdysi chtěli občany přilákat ke svým obchodům a živnostem tím, že jim nabídli ochranu před deštěm i před vedrem. Ruch v podloubí byl zároveň společenským korzem. Města s podloubím byla vždy něco víc než města bez něho. Budějovické hnutí je bojovníkem za názor, že nade všemi vztahy je první a vládnoucí vztah majetnický. Ale co kdysi bylo jaksi průkazem pracovní a obchodní zdatnosti, co ukazovalo kulturu města nebo tradici rodu, je dneska takto pro celé město jen mrzutá právní okolnost. Majitelství, to není kvalifikace, ani talent, majitel dneska může svou kvalitu vlastně projevit jen tím, jak svůj majetek vřadí do lidských a kulturních poměrů v obci.

Postavte se v Budějovicích na náměstí, rozhlédněte se tím čtvercem a uvidíte další příklad toho, co vidíme všude: že svět je v rukou pořád horších lidí. Já bych zorganizoval hnutí takovéto: bojkot podloubí. Nakupovat jinde. Nedělní promenádu ve štítlivé vzdálenosti od trapného podloubí.

12. února 2002

Páni doktoři!

Nad čím žasnu a hledám vysvětlení: že skoro nikdo ze souzených a odsouzených zločinců necítí vinu a svého činu nikdy nelituje: Milošević jako naši estébáci, ani běžní vrazi. Jsem nevinný, odpoví na procedurální otázku. Tu je tvůj mrtvý, hromada mrtvol, a ty jsi nevinný? Kdo je vinný například okupací Československa v roce 1968, na tom není co pátrat a dokládat: ten, kdo okupanty když ne objednal, tedy přijal. A Obzinova imunita – to myslíte vážně, doctores? Myslím, že mnozí soudcové nemají sílu a vůli trestat, protože se bojí: ti lepší, aby se nezmýlili, ti horší mají strach ze msty.

Často si vzpomenu na jeden proces před třemi lety, neuvěřitelně zbabraný: se dvěma darebáky, kteří byli při loupeži přistiženi ženou, proto ji zabili. Jeden to sváděl na druhého, a jelikož nebylo důkazu, soudce vyklouzl z povinnosti i z rozumu odvoláním na zásadu in dubiis. Zprostil je obvinění! Řekl pak někdo té mrtvé, že není důkazu, ať tedy vstane a jde domů? Pro takové případy já, být mladý, založím podzemní úderku na trestání zločinců. Proč už není? Včera jsem si na to zase vzpomněl a dostal jsem nápad: vzal jsem si trestní zákon a našel § 167: nepřekážení trestného činu. Tvrdil-li jeden lotr, že to udělal ten druhý, dopustili se oba trestného činu podle § 167! Páni doktoři, není toto snad důvod k obnovení procesu?

Miloševićova drzost nad hromadami mrtvol, jejichž byl prezidentem, to je až umělecký výkon: hraje někoho jiného. Co je tu k dokazování ještě, je-li dokázáno, že byl prezidentem? A třebaš by o jednání svých vojáků nevěděl: proč tedy aspoň nelituje?

A jsem u vlastního tématu: proč zločinci přestali litovat. Ten Boží svět se tak zhoršil, že už ani na smrtelných postelích a pod zpovědním tajemstvím se vrazi nepřiznávají a nelitují? A proč: protože nevěří na peklo, dělali ho oni. Tito lidé bez lítosti, například tedy tisíce našich estébáků, oni se zmrzačení už narodili? Či teprve školení a funkce v nich zničily jednu lidskou vlastnost? Napadlo mi, že k odlidštění zločinců, i těch, co se jimi teprve stanou, napomáhá i to, jak jsou zločiny před Spravedlností souzeny: strojně, bez citu! On nestojí tváří proti člověku, ale proti liteře. Já bych takového postavil před rodinu zavražděného: Řekněte této ženě, těmto dětem, proč jste to udělal! Povězte, jak jim teď budete pomáhat. Nebo z protilehlého úhlu: Tu je

vaše matka, dcera, váš syn, povězte jim, jak to bylo a proč... Hrůza tohoto líčení musela by prosáknout do vědomí společnosti předem. Tvrdím, že dnešní řád práva nemůže mít úspěch. Je liduprázdný.

A proti zločincům, kteří své činy vykonali v poslušnosti nedemokratickému režimu, bych do evropských zákoníků prosadil paragraf takovýto: Kdo splní příkaz odporující lidskosti, slušnosti, bude zbaven občanských práv. To cituji sebe (Komunismus je bití, únor 1989).

19. února 2002

Pod podloubím 1

Proti mým slovům o „budějovickém hnutí“ se ozvali dva čtenáři z jiných míst. Majitel domu odpovídá za čistotu chodníku: uklízí po psech, které nemá, a po holubech, jež nechová. Podloubí: je to chodník, či soukromý pozemek? Obec nebo jiné organizace mu tam smějí umísťovat různá zařízení, ale když si chce složit materiál na opravu domu, musí si zaplatit „zábor“. Opravdu zvláštní. Ale to musejí vyřešit majitelé domů a městský úřad. Pro nás ostatní hlavním tématem za podrobnostmi je zavřené podloubí. Nepřijatelné!

Za malými, třebas ostrými otázkami bývá často hlubší a podstatnější problém. Tak se v poslední době u nás jedná o školném na vysokých školách, a posuzuje se podle nejnižšího znaku: podle peněz. Stát na víc nemá, a uložit to rodičům je politický strach. Ptát se studentů – falešná hra na demokracii, oni ovšem platit nechtějí. Studenti si neuvědomují, či na to nedbají, že jejich studium platí někdo jiný, a možná i někdo, kdo také kdysi chtěl studovat, jenže nesměl.

Považme: celým svým životem, od zdraví přes vědu po ekonomiku, jsme v rukou bývalých politických dovolenců, z nichž ne všichni by prošli soutěží nadání. A dneska se pro budoucí generaci pěstuje vrstva dovolenců státního rozpočtu. Neznámý počet stejně nebo i víc nadaných mladých lidí ani nemůže vstoupit na ten svatý Trh. Ke studiu měli by mít cestu všichni: a přísné hodnocení ať je vytřídí. Studium ať si platí, kdo může nebo kdo to vezme jako investici. Kdo nemůže, tomu ať pomůže stát; možná by na to stačily peníze, které teď dává na bezplatné studium. V diskusi, myslím, je málo slyšet argument, že mrhání talentem mladých lidí je právě ekonomicky horší než plýtvání energií a únik vody.

Jiná, skoro nicotná otázka, která nedávno vzrušila vybrané publikum: jak stará auta se k nám smějí dovážet. Žasnu, jak úchylně se to zas projednávalo. Drát se o auta, která kdosi kdesi odložil, to mě uráží! To se jen stupněm dovolenosti liší od pašování cizího odpadu k nám. Zásadně kupuju auto, na jaké mám, nemusí, sakra, být cizí značky. – Ale tu uznávám koupí auta, jež koupil a opotřeboval někdo z nás, tuzemské nebo cizí: normální „sekáč“; když už to tak s námi je.

Nakonec do tohoto svého podloubí vezmu ježka. Nedávno jedna soudkyně dala půl roku vězení člověku, jenž utýral ježka. Pobouření: půl roku za ježka, a podmínka nebo nic za zmlácení člověka na ulici! Také tyto city jsou vedle. Že se lidé zabíjejí, je jejich věc, a je těch mrtvol už tolik, že to brzo bude jen na pokutu. Ale ježek není účastníkem našich rvaček! Nevím, možná se soudkyně jen suše držela litery zákona, nebo tím zároveň ráda demonstrovala opovržení ke zvířeti nižšímu než ten ježek.

26. února 2002

Kolektivní vina

Kolektivní vina existuje; ať tedy je i trest.

Tento názor a výrok je společensky nemoderní, proto se mu každý odborný humanista opře. Ale ptejme se: z čeho má vyrůst kolektivní odpovědnost? Ostatně, kolektivní vina bývá často trestána spontánně: událostmi.

Když se v roce 1990 otevřely hranice, objevily se ve Vídni za některými výlohami české nápisy: Češi, nekradte! Když jsem to uviděl, pocítil jsem k Čechům nenávist a rozhodl se zakázat jim vstup do Vídně. Ale oni se to nedověděli. A takto myslím i dnes: Ukrajinci, ven! Je mezi vámi moc lotrů. Nejsme povinni snášet to, my to nevychytáme, a protože mezi vámi nemůžeme rozlišovat, rozlište se doma sami a přijďte. Toto není xenofobie. Jejich národnost je mi milá: „Jak umru, to pochovajte mene na mohyly sered stepu širokoho...“

Kolektiv má odpovídat za své členy, a může je spořádat. Proč se toho víc nevyužívá? V řečech o stavu společnosti se vždycky planě praví, že je to věc výchovy, proč se tedy nevychovává? Výchova činem, nejen brožurkou a plakátem. Rodina často nefunguje. Když špatně vychované děcko přijde mezi pořádné lidi, hned má ucítit, že není doma.

Odkud já tyto přirozené názory mám? Ze života. Už ze školy: když se stalo něco skandálního a návodce nedal se zjistit, dobrý učitel nechal po škole celou třídu. Ona věděla, komu má poděkovat. Krádež se vyšetřovala: Ukaž, co máš v kapse. Nepůjďte domů, dokud se to nenajde. Tento systém, jenž je systémem následků, nikoli trestů, je velice preventivní.

Modelovou zkušenost mám také z internátu ve Zlíně. Světnice a celá družina měly režim, tedy výhody, volno, podle bodování pořádku. Protože osádka světnice nemohla zrušit řád Baťa, muselo osmnáct pořádných kluků obrátit pozornost a hněv proti dvěma bordelářům. Zjev komunismu a fašismu však zavínil, že myšlenka kolektivního působení a jednání se vůbec nepěstuje. A po zániku vojny bude to ještě horší. Ale jde přece o obec!

Téma kolektivní odpovědnosti se mi teď vnučuje ze zastydlých debat o Němcích. Němci jsou nacismem vinni, jako my jsme vinni komunismem. To je pořád zpytování minulosti, a pro budoucnost kdo zpytuje? To je rozčilení nad Knížákem, jenž mohl třeba šikovněji říct, co si myslíme mnozí ostatní. Když ale vidím, jak se na něj všichni rozkřikli, dostal jsem strach, abych nakonec také já nemohl říct, co si myslím, dokud se to může: Vyhnání Němců bylo správné, ale už dávno správné není. Nad tím, jak se Češi chovali po válce k nevinným Němcům, cítím jsem hněv a lítost, že se i v našem národě našly takové svině jako v německém. – Vemte to takto vcelku, plasticky.

5. března 2002

Proč budu volit ODS

Kapitalismus vládne světu i demokracii. Jiné ideologie, víry a kultury ho mohou jenom kritizovat, udrobovat z něho, ale přes jeho vševládu se neprosadí. Je nejjemnějšími kořínky uchycen v lidech. Odstranit hlasováním ho nelze, protože on se zmocnil demokracie a ušil si z ní kožuch. Mluví, jako by demokracie a svoboda byly on. Je možné shodit ho jenom násilím, jenže tím vznikne vláda násilí. A když se nám pak podaří znovu získat svobodu, on si myslí, že to jsme chtěli jej. Takových hrůz v Afghánistánu, a počkejte, jak začne kapitalismus zabírat osvobozené území, což si ovšem zaslouží odpor, s nebezpečím nového Talibanu. Zajímavé: jsou území, krajinné partie, kde se šetří

existence třeba žab. Kapitalistické demokraty ještě nenapadlo respektovat území jiné kultury, jiného názoru na člověka a smysl života, a nechat se tam.

Tím, že proti kapitalismu zvolíte na čtyři roky jinou politickou stranu, s ním nehnete. Co jiného u nás dělala sociálnědemokratická vláda, než drobně párala kapitalismus a přešívala na něm kapsy? Volba mezi stranami pod kapitalismem je volba, zda bude důchod dřív, či později a stíhaček bude pět, či sedm. Střídat u vlády politické strany je mrhání demokracií, ztráta času, síly, naděje i hněvu. – Ale právě si uvědomuju, že jsem neřekl, proč se na kapitalismus, který budu volit, dívám záporně: pro všechno, co mne i vás uráží. Není volby vně, je jenom volba dovnitř: jak působit ne proti kapitalismu, ale do něj. Jako si na službu železnice nebudu stěžovat u pošty, nebudu si na kapitalismus stěžovat sociálním demokratům nebo lidovcům či komunistům, nýbrž přímo jeho profesorům, architektům a majitelům! Už začínáte chápat, proč budu volit ODS? A říkám-li ODS, míním to jako rodovou značku, pod níž spadá Unie svobody a všichni, kdo se slovníkem a gestikulací liberalismu a demokracie ten systém budují, drží a světí. A hned také říkám, že nemáte mou volbu následovat: kdyby totiž ODS vyhrála, kapitalismus by si to nesprávně vykládal pro sebe.

Moudřejší lidé světa než já o tom přemýšlejí, diskutují, konferují. U nás například Václav Bělohradský kdysi trefně napsal, že kapitalismus, dítě demokracie, se nadul tak, že je mu demokracie už malá. Nedávno v těchto novinách Benjamin Kuras napsal, že několik megafirem na světě vyvlastnilo demokracii. Žasnu nad tím, že naši ideologové, chovatelé a majitelé kapitalismu nejeví známky zájmu a neklid nad tím, co zneklidňuje celý svět. Oni nemají ve svém stavu žádnou hlavu? Žádného vychovatele a kazatele morálky? Proč se to má pořád dělat externě? Tam není intelektuální a mravní elita? Ne, to není možné, to by pak nebyl vzorek normální zdravé populace. Zatím předpokládejme, že tam jsou. A ty já budu volit, jejich odpovědnost provokovat.

Příště ještě lépe vysvětlím, proč budu volit ODS.

26. března 2002